

DISPUTATIO MEDICA

IN AUGURALIS,

DE

H Y S T E R I A :

Q U A M.

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

ISAACUS CHANLER

AMERICANUS.

Prid. Id. Septemb. hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

VIRO HONORANDO

GULIELMO BULL, M. D.

ARMIGERO,

CAROLINAE MERIDIONALIS PROPRAETORI,

LITERARUM ET ARTIUM OMNIGENARUM

PERITISSIMO,

HUMANITATE, ET ANIMI OPTIMA QUAQUE

NOTE CONSPICUO,

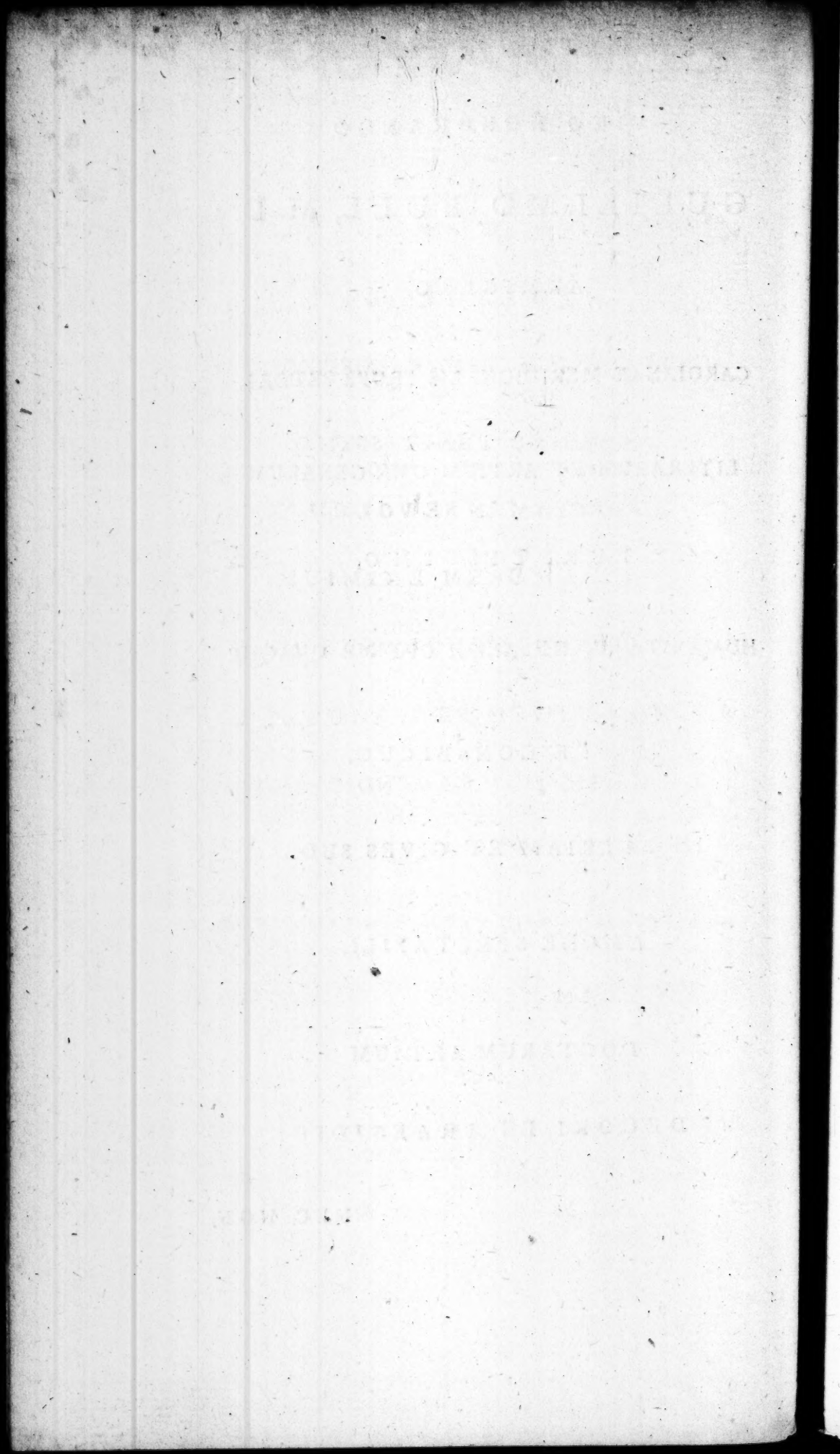
IN PATRIAM ET CIVES SUOS

AMORE SPECTABILI,

DOCTARUM ARTIUM

DECORI ET PRAESIDIO:

NEC NON,

NEC NON,

JOANNI MURRAY, M. D.

ARMIGERO;

CAROLOPOLI IN CAROLINA MERIDIONALI

MEDICO PERITISSIMO,

OB EGREGIAM IN SE VOLUNTATEM

ET AMOREM EXIMIUM

QUO SE A PUERILIBUS ANNIS

AD HUNC DIEM PROSECUTUS EST,

ET MAGNAM IN REGENDIS STUDIIS

CURAM ADHIBITAM;

QUAE OMNIA PIETATIS OFFICIA,

NEUTIQVAM MEMORI ET GRATO ANIMO

ELAPSURA SUNT:

NEC NON,

THE

OF THE

AND

IN

THE

OF THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

NEC NON,

THOMÆ YOUNG, M. D.

REI OBSTETRICÆ IN ALMA ACADEMIA

EDINENSI PROFESSORI CELEBERRIMO,

COLLEGII REGII MEDICORUM EDINENSIS SOCIO,

OB MULTA IN SE COLLATA BENEFICIA,

ET PRÆCLARA IN STUDIIS JUVANDIS MONITA

DENIQUE,

VIRO EGREGIO

THOMÆ SHUBRICK,

ARMIGERO,

CAROLOPOLI IN CAROLINA MERIDIONALI,

OB MORUM PROBITATEM ATQUE BENEVOLENTIAM

QUA SE SAEPENUMERO COMPLEXUS EST,

HAS STUDIORUM PRIMITIAS

SACRAS VULT

ISAACUS CHANLER.

DISPUTATIO MEDICA

DE

H Y S T E R I A.

OMNIA nomina, quot quot ab antiquissimis saeculis, et ipsa medicinae origine, ad praefens tempus, hystericae, sicut et id ipsum, imposita sunt, a falsis de morbi natura opinionibus tracta, minime ei conveniunt; quippe universi fere scriptores, cum in utero situm crederent, ita inde adscitum nomen; alii, ut Graeci, *Πιξος υστέρης*, aut *Απρωτίας* *της υστέρης* alii Latine reddentes uteri praefocationis, suffocationis, aut etiam adscensus; alii mali hysterici impotuerunt; alii affectionis seu passionis uterinae incertius vocabulum usurparunt; alii in frigore quodam morbum confluentes, perfrigerationem flatuosam aut syn

A copen

2 DE HYSTERIA.

copen frigidam, morbum nominaverunt. Nos, ob rationes postea apparituras, reliqua rejecturi, *hysteria* vocabulum, cum ob aptioris inveniendi difficultatem, tum plerorumque medicorum consuetudini morem gerentes, retinere ac nil novare decrevimus.

Historia rerum morbo antecedentium, et primum ei opportunarum naturarum.

HYSTERIAE prae reliquis implicantur, quibus summa cutis laevis et mollis est quam sanguinis rubor facile traluceat; qui sanguineum, mollem, et laxum habitum, sed pleniorum et nitidiorum habent; quorum capilli molles, et teneri pallent aut subrubent; item qui summa corporis, sicut et animi mobilitate sunt, ut in diversos animi adfectus, amorem, odium, gaudium, dolorem, clementiam, et iram, levissimo quoque momento huc illuc impellantur; ardentes in cupiditatibus, morae impatientes, et in omni impetu tanto vehementiores, quanto breviores, esse consueti; porro, puberes fere omnes, plerique et aetate jam vigentes; proveciores vix ulli, nisi rerum morbum

bum excitantium forte vi offensi; praeterea, sub calidis coelis aut calidis anni temporibus versati; postremo, viri rarissimi, saepissime mulieres; et ex his ipsis prae reliquis steriles, sive virorum expertes, seu hos, sed sine prole, expertae. Cum igitur mulieres praecipue in hunc morbum incidant; ergo, in futura oratione, feminino genere ita utemur, ne tamen credas nos viros quoque illo implicari ideo esse oblitos.

HAE omnes naturae et habitus, et praeterea quaedam naturae forte nascendi, quasi jure hereditario, hysteriae opportunaesunt.

Historia rerum ita morbo antecedentium, ut in naturis ei opportunis eum vel ab initio excitent, vel postea reducant.

E rebus, quae morbo opportunos in eum impellunt, primae et maxime potentes sunt naturarum modo expositarum quaedam effecta per occasionem excitata: Qualia sunt animi subitae et graves perturbationes; praecipue cum tumultu quodam plures inter se aequantes, Harum in numero sunt amor, ira, et odium inter se fluctuantes. Quorum effectum,

4 DE HYSTERIA.

tum, Poeta, naturae peritissimus, in fictae Didus persona ab amatore desertae his versibus cecinit:

— *Suscipiunt famulae, collapsaque membra
Marmoreo referunt thalamo, stratisque reponunt.*

QUIN et subitum post luctum gaudium, hysteriam aut similem morbum, quandoque ad necem satis efficacem, trahere potest. Quales in rerum gestarum nonnullas, in medicinae annalibus, historias multas, reperias. Denique, tanta est istorum motuum, ubi multum praeter solitum vehementes et repentinii sunt, tamque valida potentia, ut vel maxime contrarias hysteriae naturas in eam conjiciant. Ipse, irae et amoris alternans certamen sic hysteriam fecisse, ab amico qui ei conscius fuerat, nuper claro exemplo certior factus sum. Mulier quaedam xxv annos nata, nupta, mater, gravida, ea natura quam melancholicam cholericam dicas, nigris capillis, cute asperiore subfusca, genis subrubris, reliquo vultu non candido, taciturna, irae paulo impotentior; quae circa decimum octavum aetatis annum per totos menses, quia

res

res quaedam pecuniosae parum ad sententiam procedebant, assidue moesta, atrae bili succubuerat; nunc cum marito rixari, et iram ejus vicissim gravibus affectibus, sed nullo valetudinis detrimento, perferre consuevit; cum uno die eum usque adeo irritasset, ut vas coctile quod forte in manu erat in pavementum allisum furoris impetu frangeret, et alia, quae talis animi ardor amat, indignabundus, et mentis inops, patraret; graviter commota, primum silere, obstupere, pallefcere, mox vultu rubescere, varium sensuum aestum neque premere neque promere posse, tum lachrymis obortis flere, pristinam viri lenitatem recordari, desiderare, concordiae conjugalis foedus toties sua magis culpa ruptum reputare; se tamen an illum magis damnet, incerta esse, haerere, magnum viri adversus se amorem in odium verti aut foede pollui dolere; denique quod homo sibi redditus nullis quae consueverat blanditiis aegram leniret furis accendi: Postremo, cum his discordis animi turbis dimidiam horam colluctata in hysteriam tandem incidit.

ALTERA causarum morbum excitantium origo sunt, quaedam res sentiendi organa impellentes,

6 DE HYSTERIA.

pellentes, et prae caeteris proprii quidam odores*. Quin et ipsa vis odorum nocet, ut rosarum et similium. Item soni quidam, praecipue quales dentes collidunt, alique singulares; postremo, ipsa lux, praesertim si clarior paulo oculos praestrinxit, hysteriam saepe creant.

NOVISSIME eam inferunt omnes corporis status subitae mutationes. Quarum evidentiores sunt post plenum habitum subita attenuatio aut resolutio, et contraria quae sunt. Itaque quaelibet, quibus menstruorum ordo justus fuerit, si ea immodice et subito profunduntur; puerpurae in magno lochiorum profluvio, et quas nimia per occasionem aliquam sanguinis detractio exhaust: E contrario, menstruorum retentionem patientes, aut forsitan quibus alvus subito compressa, aut perspiratio impedita est, hystericis affectibus omnes corripuntur. Ad supra relatas causas veneris inopia aut nimia copia referenda est.

INFINITUM foret omnes causas quot scriptores numeraverunt, et inutile comprehendere. Cum alii parum hysteriam inter et hypochondriasin prorsus diversa, ut postmodo

* Cull. praelect. clin. de hyst. 1766.

do ostendam, mala distinguentes, alii de sede aut morbi natura falso judicantes, alii rarissimam quamque speciem aut paucis contingentem cum magis communibus nec ullo discrimine commiscentes, alii auctoritatibus incertis pro certis credentes; undique coacervatam potestatum nocentium farraginem hysteriae inferuerint.

Historia Morbi.

UBI accessio magis repentina est, haec fere ordine quodam adparent. In imo ventre, in alterutro fere hypogastrio, quasi globus quidam cum evidenti ibidem inflatione aut distentione ultro et citro aliquamdiu volvi sentitur. Idem mox ad ventriculum cum inflatione et quandoque vomitu ascendere; tum per stomachum ad gulam profectus illic subsistere, et, massae durioris instar, adeo spiritum impedire, et nihil devorari sinere, ut etiam strangulaturus videatur. Qui cursus, quamvis internus, ubi diligentius animadvertitur, ab alterutra coli curvatura incipere, et per intestina tenuia, per ventriculum, perque stomachum

8 DE HYSTERIA.

stomachum ad gulam continuatus, ibi terminari adparet. Et quo tempore haec fiunt, tum interiora, tum exteriora abdominis, varie cum dolore vario laeduntur; ejusdem musculi convelluntur; loca circa umbilicum saepe introrsum retrahuntur. Atque is ipse saepe adeo subsidit, ut reconditus magnum cavum efformet. Alvi sphincter saepe ita adstringitur, ut neque flatui intus concluso, neque fistulae qua liquores immittantur, introitus ullus detur. Intestina obmurmurant; singultus frequens subest; circa praecordia tractus tanquam opprimuntur; cordis scrobiculus adstrictus quasi et coarctatus; item totum epigastrion veluti magna vi distentum percipiuntur; cor tremulum palpitat; arteriarum percussus inaequales, duri, parvi, intercisi, aliquando reperiuntur; algent extrema; spiritus difficilis, anxius, angustus, nonnunquam per brevem moram supprimitur; et interdum tussis sicca convulsiva accidit. Tandem, ubi ad superiora et caput horrenda mali vis pervenit, illa omnia multum exasperantur. Spiritus et cordis ictus mirum in modum debilitantur; ille brevis, exilis, rarus, extreme laboriosus, aliquando prope omnino quiescit; hi parvi, obscuri,

fcuri, tenues, tardi, aliquando intermittuntur. Iidem aliis cum rubore vultus vehementes comperiuntur; aliis vultus livefcit et tumefcit; vox deficit, oculi caligant, fenfus reliqui hebetantur. Aliquando ea mali faevientis vis eft, ut et capitis et artuum convulfiones excitentur, pollices modo arcte flectantur, modo extenti immobiles rigefcant; fine voluntate artus alternatim nunc protendantur, nunc reflectantur. Eft ubi rifus immodici et immanes cachinni tolluntur. Dolores interdum fixi, interdum per mufculos paffim vagantes, exoriuntur. Quin et totum corpus iis motibus concitatur, quos praevalens robore vix nequeat componere. Quorum omnium malorum finis plerifque fomnus fit profundus.

UBI vero tardior incipit et paulatim magis acceffio, haec fere praecedunt: Corpus et animus laffa et languida cum omnium rerum taedio torpescunt: Labant vires, mens incerta ftupet, aut vario aestu fluctuat; animus meticulofus, triftis, dolore preffus, frangitur; lachrymae profunduntur; vifus hebetatur. Vultus aliis pallefcit, aliis rubefcit, aliis cum rubore pallor alternis vicibus inter fe commutantur. Subitus horroris et frigoris fenfus,

aliis ac deinde aliis locis oberrans, repentino frontis, temporum, lumborum, et artuum extremorum calore, excipitur. Et, hujus ante adventum, illud, praecipue in lumbis, tantum saepe reperitur, ut nulla arte, nullo vestium onere, ii incalescant. Dolores supra memoratis confimiles incidunt, sed tergo praecipue, aut alicui capitis parti inhaerent: Urina, limpidae aquae instar, effertur; quam redendi ingens est cupiditas. Jamque globus ante relatus, cum iis quae ejus cursum comitari dicta sunt, saepe apparet. Saepe etiam alia defunt, alia superadduntur, aliorum ordo et vehementia mutatur. Atque hic quoque malorum concursus haud infrequens reperitur, et ad certam naturam postea memorandam magis pertinere videtur.

PORRO, manente adhuc accessione, aliae, mente imminuta, cum incongruo et absongo sermone, ridiculis modis gestiunt, et nunc saltant, nunc tremunt, nunc circum rotatae in gyrum sese implicant, et membra mille modis distorquent. Quae ipsa ita fiunt, ut alias sensu non prorsus deleta, post accessionem, eorum quae hac manente facta sint subeat memoria; aliae, deleta omni tantorum malorum conscientia, nihil recordentur. Contra,

tra, nonnullae diris modis convulsae subito, quasi fulminis ictu, concidunt, et ad se redeuntes, quid sibi contigerit, aut aliquid contigisse, prorsus ignorant.

OMNIBUS per accessionem fere pars aliqua capitis, his frons, illis tempora, plerisque occiput, dolet : Multis punctum aut particula capitis dolore acutissimo, quasi clavo percussu mallei descendente, cruciatur. Interdum varia rerum simulacra, modo splendentia, modo caliginosa, aut muscarum imagines, meatu rotatorio, vario, volucris, undique oculis obvolvunt. Iidem quibusdam visu terribiles circumvolvuntur, aut adeo arte clauduntur, ut vix ulla vi iterum recludi possint. Simul horrendae voces tolluntur, et, tanquam dolor subesset, aegra manu pectus subinde percutit. Sunt quibus animus corpore magis laborat, formidine vana luctatur, imaginibus fictis nunc terretur, mox jucundis laetatur; diversisque affectibus, ira, odio, dolore, amore, gaudio, laetitia, item spe et desperatione, per celeres vices, turbatur; jam miseram sortem multis lachrymis et vagitu infantili plorant; jam temporis puncto flexae, nec ulla causa interposita, immodice rident, cachinnos tollunt, et in omnem hilaritatis ineptae speciem eunt. Supra dictis addendum est, circa
accessionis

accessionis finem, nonnunquam humorem tenuem quendam ex naturalibus effluere.

POSTREMO, alienae notae supra expositos hujus concursus varie distinguunt, prout vel alios is morbus secutus sit, vel in alios jam transeat, vel aliis naturis aliasve post potestates nocentes inciderit. Itaque nonnullis, ut in epilepsia sit, os spumescit, et dentes stridunt; aliae, et praecipue convulsionibus saepius repetentibus diutius assuetae, nunc toto, nunc dimidio corpore, nunc solis extremis, nunc certa aliqua parte, sensum et motum perdunt, et, qualia paralyticis usu veniunt, alia patiuntur. Aliae catalepticorum more afficiuntur; aliae subito magis correptae, apoplecticorum ritu in coma, aut, fracto repente robore, in animae defectionem vel syncopen implicitatae, corde tremente, frigescentibus extremis, prosternuntur; atque sic, exanimorum instar, omnes aliquamdiu, paucae unum aut alterum diem, vel etiam diutius, immotae et rigentes jacent. Neque defuerunt quae conclamatae, tumulo destinatae, elatae, immo etiam sepultae, iterum tamen seu in vitam resurrexerint. Alias, dolores colici, biliosi, aut iliacorum aemuli, vomitus vehemens et summa vomendi cupiditas; alias, fusa alvus, desidendi

desidendi frustra desiderium, et cholera in icterum aliquando desinens, exercent; alias, accessionis circa initium, assidua meiendi sed frustra quoque voluntas, consimiles calculosis dolores, urina suppressa aut exigua et cum ardore stillans, colore etiam et rerum quae subsidunt ratione et specie, variis morbi formis et temporibus, varia, male habent.

QUIN et anceps magis morbi facies est, ubi tussis convulsiva, diuturna, certis circuitibus repetens, aut asthma spasmodicum, praecipue et cum paucioribus hysteriae notis, se ostendunt; aut, ut in aliis incidit, ubi praeter angustias et circa praecordia anxietates, cordis palpitationes, animae defectiones, nullum hysteriae egregium signum cernitur.

NEQUE affectuum gravitate, ordine, specie, et forma, accessiones magis quam diuturnitate et frequentia variant; quarum pleraeque et maxime communes, paucis minutis, nonnullae paucis horis, finiuntur. Aliae, sed obscurius, totos dies perdurant. Eaedem plerumque incertis intervallis, post longum tempus, interdum prope indies, interdum etiam saepius die, repetunt.

POST

14 DE HYSTERIA.

Post accessionem, universa ista mala brevifere fugiunt; et, excepto quod nonnullae capitis cum dolore quodam gravitatem, animi et corporis languorem, et extremorum nonnullam pigritiam, conqueruntur, quae ipsae molestiae propediem quoque solvuntur, absoluta sanitatis intervalla pleraeque experiuntur.

Morbi Discrimina.

EXACTA hysteriae causarum et affectuum omnium historia; ecquibus inde acceptis notis, ista, ut HOFFMANNUS ait, malorum cohors, numero, gravitate, specie, sede, alios ac deinde alios morbos varie referens, ab iisdem distinguatur, inquiram.

HYSTERIAM ab hypochondriasi haud obscuris notis, scilicet gutturis, intercepto spiritu, prope strangulatione, animae defectu, vocis defectu aut suppressione*, antiqui discreverunt.

RECEN-

* Vid Dioclis hypochondriasis a Galleno relata diagnosis. Gal. Lib. 1 de loc. affect. p. 278. edit. Graec. Basiliens. et Hoff. med. Balion. syst. p. 65. de mal. hypochond. p. 50. de mal. hyst.

RECENTIORES, ad tempus HOFFMANNI, hos morbos confuderunt, et nunc etiam pluri mi confundunt, ut nulla alia nota distinguerent, nisi quod hypochondriasi viris, hysteriam mulieribus, inhaerere opinarentur.

Nos sic distinguimus: Primum nec obscurum discrimen a natura aegrotantium petitur; ut enim melancholica hypochondriasi, ita sanguinea hysteriae, opportuna magis est.

ITAQUE, qui tenero ac molli corpore et capillis pallidis sunt, hac; contra, quibus corpora magis rigent et capilli nigrescunt, illa, magis laborant. Item magna animi mobilitate praediti, vehementium ejusdem affectuum impetui dediti, priore magis periclitantur; ideoque mulieres longe frequentissime eam experiuntur: Quibus natura hypochondriaca prorsus est contraria. Hysteria plerumque aliquamdiu circa florem aetatis, semper fere inter pubertatem et tricesimum quintum aetatis annum continetur; aut, si ultra permanet, propria facie magna ex parte mutata, in hypochondriacum aut simile malum transit. Sed ipso quo illa desinit tempore hypochondriasis, et ab illa ipsa aliquando incipiens, ad vitae plerumque finem perdurat.

QUIN-

QUINETIAM, calor coelestis qui huic amicus, illi inimicissimus reperitur.

PORRO, quamvis multum in habitu opportuno ad hysteriam faciendam situm est; tamen multo magis quam hypochondriasis in occasionis nocentis seu causarum excitantium et externarum vi consistit.

DENIQUE, ex affectibus haec discrimina petuntur: Globus, de quo memoratum est, magis aut minus omni justae hysteriae adhaeret. Idem hypochondriasi alienus est; aut, si quando aliquid simile vel pars aliqua ejus, qualis gutturis adstrictio est, in ea apparet, id pro signo hystérico habendum est, et malum mixtae naturae esse credendum. Praeterque hoc, adstrictio gutturis in hypochondriacis multo semper mitior, nihil durius unquam minatur. Item umbilicus intro retractsus, lumborum insigne frigus, et clavus hystericus, nunquam omnia in hypochondriasi coincidunt. In qua, ventrem distentum prominere, multo magis consuetum est; frigus lumborum memorabile nullum sentitur. Et, si fixus dolor, et uni parti capitis infidens, aliquando clavum refert, is et rarior est, et
forsitan

forſitan vix unquam, niſi in ea hypochondriaſis ſpecie, quae ab hyſteria orta, et ejus multum naturae retinens, ideo CULLENO et aliis hyſterica nominatur, apdaret. Aut, ſi extra hanc ſpeciem et in aliis cernitur, tamen is quoque vel caſu fieri, vel ex hyſterica cauſa naſci, putandus eſt. Rarius etiam hypochondriacis, quae ſaepe hyſtericis, contingunt animae dejectiones. Neque ſubitus, fractis viribus, caſus ad illam pertinet. Ad haec accedit, quod hyſteria victus aut medendi ratione ſaeppiſſime, haud raro ſponte, ſublata, nunquam deinde redit. Hypochondriaci ſuum raro omnino vincunt morbum.

POSTREMO, brevibus acceſſionibus atque integrae ſalutis intervallis illa ſemper, hypochondriaſis nunquam, conſtat; ſed tarde ac paulatim adveniens, diu plerumque perdurat; et, licet per intervalla remittat; tamen, ea nunquam ab aliquo morbi affectuum libera, ſaepe multis et affidue infeſtantur.

Hyſteriae Species.

E cauſis ſupra relatis quaedam ita corpus movent, ut diverſas ſpecies efforment. Eae ſunt,

C

plenus

plenus habitus, menſtruorum retentio, libido, chloroſis, humor profuſus, poſtremo, nimium profuſa menſtrua; quae totidem ſpecies, *Plethoricam, a menſtruis retentis ortam, Libidinoſam, Chloroticam, Sterilium ab humore profuſo, item a nimis menſtruis ortam*, conſtituunt.

Hysteria Plethorica.

HYSTERIA plethorica in natura totius corporis ſanguinea et plena, ſine ullius partis prae caeteris egregio aut memorabiliore vitio, conſiſtit. Aut, ſi qua pars reliquis potius princeps afficitur, ea canalis alimentarius eſt; ita tamen ut in toto corpore ſita magis ſit origo. Quo ſit, ut affectuum in hac ſpecie ordo non ita ac in reliquis conſtet; cum haec nunquam non ab alimenti canali, illa ſaepe aliunde, incipiat; ita tamen ut is canalis praecipue laboret. Porro, hanc ſpeciem, cauſarum excitantium, quales animi perturbationes et ſimilia ſunt, ſola vis, inferre, fervare, et renovare, menſtruis juſtum interea ordinem ſervantibus, obſervatur. Unde opinio, quae in utero perpetuam quaſi hyſteriae ſedem ponit, quam ſine juſta cauſa ſit, addiſcitur. Quo magis miror
illuſtris

illustris viri HOFFMANNI errorem, qui cum viros quoque hysteriam pati posse, et sibi revera curandos contigisse, ostendisset; tamen in utero solo ejus sedem collocavit, nec in toto corpore aut alibi originem ejus vel minime quidem suspicatus est.

Hysteria a Menstruis retentis.

EA species quam menstrua retenta aut suppressa fecerunt, plethorica quoque est; quoniam talis causa tale effectum edit. Ideoque ad primam quoque referenda est, nisi quod eatenus diversa est, quatenus prima ejus origo, in parte posita, curationis discrimen postulat. An a profluviis sanguinis quibuscvis occlusis eadem species oriatur, incertum est. Apud HOFFMANNUM video, fluoris albi humorem suppressum hysteriam creavisse. Verum, quia certiora hysteriae ab humoribus suppressis inlatae exempla uterino sanguinis profluvio continentur, nos causam non extendimus, et hac specie sola menstrua comprehendimus. Quae occlusa ad plethoricam hysteriam faciendam fatis superque possunt. Siquidem in uteri et vicinarum partium plenitudine sitam

eorum

eorum causam esse, inter plerosque physiologos constat. Quam plenitudinem ad totum corpus redundare, millia rerum probant.

Hysteria Libidinosa.

HYSTERIA libidinosa antiquis Graecis et Arabibus, quique hos posteris deinde seculis secuti sunt, innotuisse videtur; ita tamen ut inopiam veneris, quasi semen intus retentum corrumpetur, solam vitio verterint *. Quam opinionem ipse, qui post multa secula antiquos secutus primus hunc morbum ab hypochondriasi separavit, HOFFMANNUS sedulo defendit. Atque iidem antiqui sunt, ut et multi Meridionalis Europae nunc medici, quorum testimoniis, humoris tenuis abundantiam, in accessionis aliquando fine, ex genitalibus effluere, discimus. Quam ideo materiem morbi esse et uterum sedem crediderunt. SAUVAGESIUS, “ Monialem virginem toto corpore
“ cum suspirio primum convulsam, dein exi-
“ liisse, per cameram saltatorio incessu cursi-
“ tasse, lasciva et ad libidinem composita car-
“ mina cecinisse, bilem atram evomuisse, ac

* Vid apud Hoff. Charlet,

“ tandem

“ tandem titillata per impudicum tonforem
 “ clitoride accessionem vicisse, omnium quae
 “ accessionis tempore acciderant, postquam
 “ ad se rediit, immemorem,” scripto prodidit.

Item ASTRUCIUS, Gallicaram mulierum moris esse, si qua earum in hystericam accessionem inciderint, hanc venereo impetu fuscitato depellere, commemorat. Quae testimonia, hanc speciem frequentem esse, sed partim quia rarior apud nos est, partim per nostrarum mores pudicos minus apud nos observatam, declarant. Et praeterea hysteriam alioquin in libidine positam, vultus, gestus, verba et facta aegrotantium a lascivis gestibus ad furorem usque uterinum crescentia demonstrant.

VERUM haec species non in inopia sola, sed in maxima copia amoris, consistit. Immo, immodica veneris indulgentia hysteriam quandoque parit; et causa exerceri consueta effecti consuetudinem, scilicet saepius renovatas et usu firmatas accessiones, adducit. Nam accensa libido summam dat corporibus mobilitatem, per quam omnis sive corporis sive animi titillatio maximo opere commovet. Ergo ad unam hysteriae speciem in venerei usus defectu positam, altera in ejusdem abundantia consistens,

stems, addi insuper potest, nisi quod nimii concubitus effecta magis ad hypochondriam pertinere, et unam ejus speciem, praesertim ubi longioris temporis spatio tardius ac paulatim fiunt, constituere videantur.

Hysteria Sterilium.

SED non satis est, ad hysteriae occurrendum, idoneum amoris usum permitti: Nam, ubi is vel rectissime procedit, tamen, nisi ea conditionum series quae matribus contingat, multae hysteria periclitabuntur*.

Hysteria Chlorotica.

QUARTA hysteriae species ea est quae a menstribus quoque suppressis aut retentis ita oritur, ut non tam habitum plenum quam diversa effecta trahat. Verum, cum ea diversitate est haec species varie plethorica, ut multis modis in alteram speciem incurrat; sic ab ea distinguenda; ut, si non, quae in illa, insignis plenitudo aut mobilitas est, non corporis

* Hoff. loc. rel. Thes Path. § viii. "foeminas conjugatas, imprimis sanguineas et succi plenas, sine prole tamen viventes," hysteriae opportunis annumerat. Sauvag. hyst. chlorot.

corporis vigor, non vultus calor, aut alimenti canalis noxa paulo major adparet; sed, e contrario, ventriculus turbis hypochondriacis, totum corpus flaccidum debilitatur, rubor sanguineus quotidie imminuitur, serum auge-
tur, et anasarcam minuitur, ea morbi facies pro chlorotica et a plethorica diversa habetur*.

Hæ igitur species ab eadem origine provenientes, in pleno habitu utraque aliquantum convenientes, alioquin prorsus dispares, pariter dispari curatione sunt tractandæ.

Hysteria a profuso humore.

SUPERIORES species omnes forsan ad plenum habitum referendæ sunt. Ea vero quæ sequitur, a profuso scilicet humore, ideoque omnibus contraria, nunc exponenda est. Eam ab aliis præter sanguinea profluvia esse, vix novimus. Saepius mihi memoratus vir semperque cum laude memorandus HOFFMAN-
NUS, suane opinione, qua originem hysteriæ in utero solo atque intus retento aut corrupto semine posuit, deceptus sit, an quod in tan-
to

* Cul. prael. Sauv. loc. relat.

to tamque annoso medendi usu, quod minus mihi verisimile est, hysteriam a sanguinis profusionibus nunquam ortam viderit, incertum est ; sed semel tantum atque invitus quasi et coactus istam causam agnoscit ; scilicet ab immodica lochiorum et diuturniore profusione exemplo eo ineptius tracto, quod, ut mox dicetur, diuturnitas nihil ad rem * facit. Nam, licet extra sanguinea profluvia, nulla species hysterica consistere reperitur ; tamen intra eadem, sive sponte incidentia, sive arte effecta, multis exemplis hysteria se ostendit. Itaque frequens hysteriae causa est sanguinis detractio. Cujus non amplius decem unciae missae nonnullas in epilepsiam, paucas in hysteriam, conjiciunt. Ejusdem jactura frequens ad imminuendam inflammationem aliarum mulierum consiliis aut ipsarum unde detrahebatur voluntate, diuturnum habitum hystericum, et accessiones crebro repetentes, creavit †. Item insolita menstruo-
rum

* Hoff. loc. rel. Th. Path. § xvi. " Haud raro evenit ab immodico et diutius perseverante lochiorum fluxione, leviori externa causa accedente, passiones hystericas, animi praesertim deliquia, cum extremorum refrigeratione, sequi."

† Cul. praelect.

rum copia aut erebrior reditus hystericas multas reddit. Quae vero puerperis profusiones ex utero sanguineae usu veniunt, eae tanto et ad id effectum magis valebunt, quanto et largiore copia et subito magis fiunt. Nihil autem in utero retentum ac corruptum nocere aut hysteriam facere, tanta purgatio nullo modo cohibita aut suppressa, et hanc tamen inferens, claro argumento est. Nam, ut in prioribus speciebus, distensio ex plenitudine, ita in hac ex vacuo resolutio, offendit. Resolvitur enim tanto humore perditò totum protinus abdomen; resolvuntur, remoto premente onere, universi qui in illo aortae rami discurrent. Quae resolutio protinus primarum viarum, mox totius corporis, tensionem imminuat, et expeditam ad hysteriae mille toto corpore enormes et spasmodicos motus viam faciat, necesse est. Neque hysteria prohibendi ulla ratio melior est, quam fasciis abdomini circumligatis, id undique quam maxime comprimere. Video SAUVAGESIUM ex leucorrhoea speciem statuisse. Quae ex menstruis nimis ac ultra justos dies perstantibus, et per intervalla cum feri profluvio intercurrentibus seque commiscentibus, esse potest; quo magis non e feri sed sanguinis jactura illum

casum ortum esse credas. Certe optimus noster praeceptor CULLENUS nunquam ex sola leucorrhoea hysteriam, per triginta et amplius assiduum medendi usum saepissime hypochondriasin ortam, vidit*. Ac ne alibi quidem hanc hysteriae originem usquam video. Praeterea, etiam sanguinis profluvia, quae tardiora sunt, decies hypochondriasin, ubi vix semel hysteriam sequi, eodem auctore, discitur†.

ADDIT SAUVAGESIUS hysteriae speciem a vermibus concitatam. Quae nulla praeter Delii miraculorum undique compilatoris auctoritate nititur. Quin et ipsum ab eo exemplum adlatum nihil hystericum habere, et potius ad hypochondriasin referendum, videtur. Videmus enim leucorrhoeam immodicam manifestam, ut modo dictum est, hypochondriasis et frequentem sane causam; videmus ventriculi morsum et vomitum ad eandem magis pertinentia. Neque colica tam hystericus affectus quam hypochondriacus est. Denique, quod supra ventriculum malum non ascendit, quod nihil in gula constrictum est, nihil in reliquo corpore conturbatum; haec omnia, quare illa

* Cull. praelect,

† Id.

illa species e numero hyftericarum rejiciatur, idoneam causam praebent; aut, si retinenda erit, clariorum exemplorum fide opus est.

Judicium Eventus.

CAUSARUM, affectuum, et specierum, historia tradita, quid sit de exitu morbi judicium deinceps tentandum est.

DE plerisque speciebus hoc inter omnes convenit, hysteriam terroris quam periculi multo plus adferre. Nam, ut supra memoratum est, accessiones plerumque breves sunt, et interposita integrae valetudinis longissima intervalla habent. Quin et haud raro post paucas accessiones morbus ex toto, interdum sponte, saepius arte, solutus, neque deinceps unquam redit, ac ne graviozem ullam labem quidem relinquit. Verum, cum saepe quoque ejus mixta aliis malis natura sit, et aliae species alias eventus differentias adferant, quid de singularum fine futuro sperandum aut metuendum sit, dicere paucis conabor.

SPECIES plethorica, et ideo exquisitè hy-
sterica,

sterica, omnium difficillima sublato est; quia non solum causae excitantes, adeo solae fere ad morbum faciendum potentes, superandae erunt, sed etiam natura aut habitus corporis, ex levissima quaque causa morbo sponte opportunus, quasi eradicandus. Itaque, nisi plenus habitus aliqua corporis mutatione, qualem pariendi conditio, aut mutatum vitae genus, aliquando inferunt, forte adempta est, vix sanitatis reducendae spes erit, ante vitae illud tempus, quo illa plenitudo quae sanguinis arteriosi est, in diversam, nempe venosi, lege naturae transierit, id est ante xxxv aetatis annum. Verum, etiam ante id tempus, si plenus habitus, assidua tenuioris victus et exercitationis observatione, aut quavis corporis mutatione felici, solvitur, quod per diligentiam idoneam effici potest, morbus in multis simul demetur. Contra, per malam curationem, victus errores, praesertim si corpus debilius natura, accessionum frequentia et gravitate afflictum, aut etiam aliis affectibus praeter hysteriae magis proprios detritum est, id exhaustum demum hypochondriasi, hysteriae, epilepsiae, aut similibus nervosi generis malis, transmittetur.

DE reliquis speciebus, quatenus plethoricae sint, similia dici possunt.

E quibus, si menstrua retenta, si amoris inopia, subito magis hysteriam fecerunt, menstrua maturius reducta, aut amoris copia cito permessa, efficaci erunt remedio. E contrario, utraque causa diutius neglecta, veterantibus effectis, in pertinacem plenum habitum aut chloroticum transibit, ut difficillime deinde solvatur.

UBI nimius concubitus mali causa est, jura pudicitiae religiosius servata illud solutura verisimile est. Cujus utique eo minor spes est, quo difficilius libidini muliebri solutae fraenum injici potest.

QUAE vero species e nimis sanguinis profusionibus, praesertim immodicis menstrualibus, quales saepe abortientibus aut male curatis, postve partum difficilem puerperis, contingunt, innatae sunt; eae corpus summo opere irritabile reddunt, et vel habitum plenum, ut in sanguinis incisa vena nimia detractio fit, efficiunt et morbum firmant, vel corpus inane, exhaustum, et vitiatum, hypochondriaci demum transmittunt; aut semper aliquo modo curationis difficilis reperiuntur.

POSTRE-

POSTREMO, omnibus speciebus hoc commune est, ut, ubi caeterae conditiones pares sunt, prout accessiones graviores aut leviores, plures aut pauciores sint, et affectus quibus consent partes magis aut minus vitae necessariae urgeant, item robur aut aetas magis aut minus vigeant, eventus melior aut pejor sit futurus.

Consensus refutatus, et per Tensionem explicatus.

MOTUS nervosi, cum aliis rebus et causis, tum maxime a tensione partium, sustentantur. Tensio autem mechanica, magis autem animata, est. Musculorum tensio in ipsorum contractione, qua alii alios et singuli omnes adjuvant, in antagonistarum actione, in fulcris externis, unde ex consuetudine tanta positurarum ad agendum varietas, et in sanguinis distensione cum vi vasorum contractili librata, consistit. Quae quidem partim mechanica, partim animata est. Aliud autem musculorum genus est, multo minus ab iis rebus tensionis, et vix ullam, accipiens. Id, cum in aliis partibus, tum praecipue in alimenti canali,

canali, obtinet. Hujus ideo tensio, non mechanica, sed a vi nervea in musculosas fibras derivata illic subsistente et implente exoriens, animata ex toto est; quam vim tonicam adpellamus. De quo utroque tensionum genere, ne omnem modum sermo noster excedat, parum locuturus, ad doctrinam de hac ipsa re Cullenianam, hoc primum tempore fusius et plenius ab egregio juvene JOANNE COULINGIO, mecum laureae competitore, in lucem editam, et ad ipsius maximi viri praelectiones, scire totam cupientes relego. Solumque hoc dixisse ero contentus, nihil ad morbos nervosos, et ante omnes hystericum et hypochondriacum, explicandos magis pertinere, nihil morborum naturae clariorem lucem praepandere, quam eam ipsam doctrinam. Id quod paucis exemplis inde tractis, et cum doctrina de consensu connexis, quod COULINGIUM omisisse video, illustrabo.

PER vim tonicam et alteram modo memoratam tensionem alimenti canalıs, et praecipue ventriculus, totum corpus latius et afficit, et invicem afficitur. Ita jejunos stomachus ubique languorem et omnium actionum torporem infert; plenus, solitum robur restituit. Consuetudo certo quotidie tempore
cyathum

cyathum vini aut spiritus vini Gallici affumendi, ut vigorem corpori, animo hilaritatem, impertit, ita, si omissa est potio, summa omnibus membris omnibus artubus lassitudo cum languore percipitur. Quam molestiam resumptus cyathus temporis puncto tollit. Inflatio ejusdem canalıs varias partibus remotis molestias, dolores, spasmos, et similia, inducit; quas turbas aer supra aut infra emissus illico iterum aufert. Rurıusque extremorum dolores graviter ventriculum adficiunt. Id quod celebri VAN HELMONTII exemplo olim, nec minus illustri JOANNIS BRUNII, medicinae diu hic studiosi, intra paucos dies confirmatum est. Alter rusticam villam, invitatus ad prandendum, petens, forte prolapsus, tali os suo loco demovit. Quo factum est, ut acutum cibi desiderium ante casum, in aegritudinem, in nauseam, et ipsum vomitum verteretur; restitutoque in locum osse, temporis puncto, tanta, quanta ante fuerat, cibi rediit cupiditas. Alter, cum forte ante paucos dies talum leviter distendisset, et schola Culleniana circa meridiem egressus, per lubricum solum prolapsus, in partem aegram gravi corporis mole corruisset, idem effectum quod HELMONTIUS est expertus, et CULLENI, eo ipso

ipso die de casu Helmontiano forte locuti dictum illustravit. Nam protinus post casum, aegritudinem, nauseamque ventriculi in justum vomitum erupturam, nisi, omisso forte illo die jentaculo, ventriculus prorsus vacuus fuisset; postremo, toto corpore debilitatem tantam ut stare nequiret et sudorem undique large dimanantem persensit. Quae omnia mala accersitus a condiscipulo spiritus sacchari cyathus, et brevi post casum mora datus, protinus abstulit. Ejusdem rei multa alia, ni haec ad propositum nostrum sufficerent, exempla adduci possent.

HAEC igitur ventriculi cum reliquis corporis actionum communio, haecenus *Sympathia* seu consensus, nominata est. Quae vox, utique rationi rerum et animalium contraria, non solum nihil veri addocet, sed in falsam opinionem ducit; quasi certae res in natura essent, quae magica quadam veluti vi, sine causae et effecti ratione, inter se responderent. Profecto id non ita se habet. Neque quicquam, cum in aliis rebus, tum in animalium corporibus esse credendum est, quod a legibus causae et effecti perpetuis excipias. Corporum animalium omnes actiones in motu ae-

E

theris

theris nervosi, eoque mechanico, consistunt*. Motus vero de quo nunc agitur in tensione ventriculi et reliqui corporis, altera alteram mutuo afficiente, et vim tonicam immutante, constat. Vis tonica autem est idem aether in musculofas, praesertim ventriculi et reliqui canalis alimentarii partes, diducta, illic subsistens, et replendo tensionem addens. Ea, si justo major in aliqua parte est, hanc nimis tendendo, pro stimulo agit, (stimulum enim non id solum quod contractionem musculofam, sed et quod vim tonicam movet, appello), et in alias partes, prout quaeque irritabilior magis est, aut tensionem magis in vi tonica positam habet, aethera diducendo, illic quo-

* Verum omnes rerum motus mechanici sunt; aut, si non sunt, philosophiae sanae fundamenta prorsus conquassantur. Quo magis cavendus duplex philosophorum error est: Alter chemicorum, qui neglecta omnino mechanica causa, de occultis quibusdam qualitatibus, de sympathia, de intercedente Numine, locuti sunt; item peripateticorum nescio cujus horroris vacui defensorum: Alter corpusculariorum ad durorum corporum certas quasdam figuras, quasi haec sola omnis mechanismi causa esset, omnem causam referentium.

Gust. Richard. Brown de ortu anim. calor. p. 28. 29.

que

que vim tonicam auget. Contra, si debito minor est, pro rata parte stimulus aethereus subductus, ut hic, in reliquas partes minore copia diductus, minus quoque eas impleat, efficiet. Quae si corporum nostrorum ratio est, chemicorum vocabulum sympathya non magis idoneum est, quam si dicas, cum unum musicum instrumentum percussum alteri motum communicat, id per sympathyam seu consensu fieri, et non ex aëris vibrationibus ab illo concitatis et ad hoc pervenientibus oriri; aut si contendas styli horologii horas aut puncta indicantis, et penduli totum ideoque et hunc moventis, motus esse sympatheticos. Porro, cum ipsa vox sympathya duas partes inter se consentire significet, si id per stimulus cerebro admotum fit, et motus communiter ad potestates motrices inde perferuntur, et latius corpus commovent; nemo, hoc ubi fit, de sympathya loquitur. Ergo, vocabulum *sympathyia communis* esse supervacuum, in confesso est. Contra, si impulsus stimuli in partem singularem incidit, quo fit ut altera singularis quoque, sine cerebri evidente interventu, afficiatur; ea sympathya seu consensus singularis nominatur. Cujus an ulla ratio aut causa melior subsit, inquiratur.

PRIMUM

PRIMUM igitur dicendum videtur, multas singulares sympathias esse credi, quae re vera communes, ideoque nullae sunt. Itaque vir praeclarus WHYTTIUS, nuper in hac academia institutionum Doctor, praecipuum fundamentum sympathiarum specialium seu singularium prorsus subruit; cum exempla ejus, quae vulgo adferuntur, non singularium nervorum conjunctione aut consensu quolibet, sed per cerebrum in partem tractum omnia explicanda, ostenderet. Quod quidem, speciales sympathias refellendo, contra communes quoque alteri argumento est. Unde, quid sit colligendum, paucis exemplis illustrabo. Mulier, forte viri genitalia conspicata, erubescit. Idque per aliquem oculorum cum genis nervosum consensum fieri judicatum est. Quod utique non ita esse eo apparet, quod non oculi soli, sed et auris aut tangendi, sicut et alia organa pariter impulsa, eundem pudorem pariter omnia concitant. Non igitur nervi organica affectio, sed in cerebro fuscitata imago, id effectum praestat. Neque refert quae pars quive nervus impulsus afficiatur, sed quae animo notio excitetur ad effectum pariendum. Est igitur hoc nullum consensus specialis exemplum. Cui simile sequitur; res quaelibet timenda

menda tremores ciet; qui nulli partis impulsae et partium motarum consensui singulari tribuendi sunt, sed ad effectum toti corpori commune, scilicet in cerebro depictam imaginem, et ad membra motricia vim nerveam tonicam inaequaliter dimittentem, referendi. Itaque, injecto terrore, omnia membra tremunt. Levior metus, qui omnia commovere, vi nervosa ad omnia diducta, non potest, unum aliquid magis irritabile tremefacit; qualis cuidam homini contingere solitus est, cui per altum et praeruptum locum despicienti musculus cremaster protinus contrahi consuevit. Cujus causa nullus inter oculos et partem affectam consensus est, sed certa ejus irritabilitas; qua fit ut aliae res eundem metum ederent. Quae exempla eo retuli, quo consensus ventriculi cum aliis partibus opinionem vanam esse ostenderem.

VENTRICULUS, praeter cerebrum, summae sensibilitatis est; ideoque is prae caeteris partibus cerebrum, et per ejus vim et irritabilem naturam, sine ulla ipsius et harum partium nervorum conjunctione, reliqua corporis movere potest. Rituque inverso, si reliqua corporis ventriculum commovent, id non protinus per nervorum singularium copulam, sed cerebrum

cerebrum quicum omnes nervi conjunguntur, propter summam ejus irritabilitatem, commoventes ventriculum, cerebro irritabili natura proximum, prae caeteris adficiunt. Summo sic propositi mei explicato, idem in usum paucis exemplis commemoratis deducam.

PRIMUS et antiquissime memoratus, consensus ille est qui caput inter et ventriculum intercedere existimatus est. Hic consensus neutiquam est. Sed cum sensorii actio omnes musculosas, sed alias magis, alias minus, pro earum majore et minore irritabilitate, afficiat, ventriculus vero cerebro ipsi irritabilitate proximus reperiatur; ideo ventriculus propria natura, ut praesertim a cerebro afficiatur, et irritationi ejus respondeat, necesse est. Itaque status seu conditio ventriculi tensionis similem animi tonum parit. Laxus ventriculus languorem, moestitiam, et ipsum delirium creat. Contra idem, ita ut par est, tensus illi vigorem vividum, fortitudinem, et cum perspicacitate constantiam, impertit. Est igitur per tensionem hoc explicabile. Quo magis ut credas, simul ac cerebrum per ventriculum aut aliunde, ita ut dixi, afficitur; effectum in partibus id proximis saepenumero percipitur.

Ita,

Ita, si quis ventriculi impulsus animi defecti-
onem facit, id primum in oculis, auribus, et
partibus vicinis, cernitur. Atque hinc capi-
tis circumacti quasi vertigo, et aurium velu-
ti tinnitus, et similia, deficientem animum to-
ties praecedunt. Simili ratione, si ventricu-
lus irritatus convulsiones in diversis partibus
facturus est; quo magis id per cerebri acti-
onem mediam fieri existimes, convulsionum
initium primum in oculorum, aut vultu, sine
voluntate, contractione, aut spasmo, fiet. Sic
quoque tendo, seu potius nervus, in diversis
locis punctus, tetanum seu musculorum flex-
orum aut extensorum convulsionem efficiet;
sed prius quodam modo maxillarum, quam
Anglice *Lock-Jaw* interpreteris, convulsionem
aut alias circa vultum prodet. Quod effectum,
non quidam sed quilibet, toto corpore nervi
puncti praestabunt. Musculi autem vultus
eo primum adficiuntur, quia sensorium proxi-
mi sunt; flexores vero potissimum convel-
luntur, quia robustissimi sunt, cum non so-
lum antagonists resistere, sed et membri
quisque sui pondus sustentare, necesse ha-
beant.

ALIUS consensus communis ventriculi cum
summo corpore esse habitus est. Qui eo ma-
gis

gis anquirendus est, quod in multorum morborum partem pervenit. Cujus rei rationem hanc, mihi verisimillimam, accipe! Quia summum corpus maximum sentiendi organum omnium est, nervi ex omnibus itineris eorum partibus quodam tenus huc dimittuntur; ubi, proprio modo explicati, sub cuticula disperguntur. Cum igitur summum corpus sic latius reliquis sentiendi organum reddatur, ideo idem multum ex omni cerebri affectu majore adficietur. Itaque, quoniam ventriculus cerebri adficiendi praecipue facultate praeditus est, id affectum ad summum corpus transferet; a quo rursus hoc ipsum commotum in ventriculum rursus reaget; non propter consensum ullum ventriculi et cutis musculorum, sed quia utrique sensibilibus maxime nervorum extremis instruuntur, ideoque cerebri impulsus facillime quoque recipiunt. Porro, cum in summo corpore innumerabilia vasa sanguifera, vario sanguinis impetu, tensione variare necesse sit, et a corde diffusissima omnem ejus actionis defectum praeter reliquis persentiant; ita varians sic sanguinis in summa cute impetus, illic quoque dispersa nervorum extrema adficiet. Rursus, sic extremorum

tremorum vasorum nervi adfecti sanguinis motum mutabunt. Quae peculiaris summi corporis mobilitas in nervosam nostri partem universam, ideoque et ventriculum adeo sensibilem, necessario multum aget. Praeterque haec, summum corpus magis frigoris et caloris vicissitudinibus objectum, tam nervorum quam sanguinis circumeuntis statum non commutare non potest. Et sic quoque illud mobilius factum, varie pro illa mobilitate cerebrum et omnem maxime sensibilem partem, ideoque iterum hoc nomine ventriculum, in partem pertrahet. Sanguis vero per has causas a statu naturali dupliciter decedit, prout majori copia in interiora aut exteriora, in viscera aut summum corpus, tendit. Itaque prae caeteris ventriculi nervi, obpositas causas, pro variante illius vasorum statu, variabit; ut ideo hoc etiam nomine summae cutis omnis mutatio ad ventriculum, cerebri actionis interventu, perveniat. Forsitan modo dictorum quaedam de sanguinis impetu seu motibus febrilibus dici etiam possunt.

ALIUS consensus communis ab externis artubus, non pro summi corporis parte, sed pro locis a cerebro et corde remotissimis habitis,

F

tractus

tractus est. Nam, quantum ab utrovis distantia partium has adficiat, nemo medicinae paulo peritior ignorat. Itaque ventriculus et pedes manusve ita conjunguntur, ut podagra aut chiragra inter hos et illum alternatim et temporis puncto commigrent. Quod per tensionis mutationem quae temporis puncto fit, non per materiam morbificam quae nisi post aliquam moram transferri nequit, fieri verisimilius est. Sic ventriculi dolor, cyatho spiritus vini Gallici sumpto, ad extrema protinus summovetur; quibus, e contrario, frigus adspirans aut vesicatorium admotum illum ad ventriculum aequè subito repellit. Atque hoc modo, si ratiocinandi tempus esset, caetera omnia arthritica explanari possent *. Sed jam dicta ad nostrum propositum satis esse videntur.

Hi igitur consensus ventriculi cum aliis partibus hactenus existimati sunt. Cumque omnes melius, doctrina de tensione posita, explicabiles videantur; dictis adjiciendum est, tensionem ventriculi, prae caeteris locis vari-

am,

* Totam hanc rem pulcherrima et nova ratione CULLENUS, nuper de arthritide agens, explanavit; Prael. de usu nunc habitis.

am, mutata alibi tensione, imprimis adfici et invicem alibi adficere periclitari.

SED et alia loca tensionis mutabilis sunt, qualia pulmones et cor sunt; quae et propriae tensionis varietatem aliis partibus imperiunt, et vicissim ab illis varietatem facile capiunt. Pulmones potestati inaequaliter distendenti, sed minus quam ventriculus, obijciuntur; atque ideo minus motibus enormibus opportuni sunt. Cor, licet aequaliter factis distendente vi praeditum sit, tamen, propter et hanc aliquando deficientem et propriam ejus irritabilitatem, tensione variata, haudquaquam motibus exlegibus caret. Et, quoniam idem egregie sensibile est, deficientem tensionis stimulum ac motus alienos et sentiet et ad alias partes deferet. Quae pulmonum et cordis tensionis inaequalitas multa nervorum morborum, ac prae reliquis hysteriae multa, explanabit. Itaque nullus cruris sive extensi sive flexi nervorum cum ventriculi * nervis consensus fuisse potest; sed, motuum libramen mutatum illa efficere, facile est conceptu. Aliter, qui cruris flexio, qui frigus aut

* Vid. Whytt on nervous diseases, p. 266.

calor,

calor, tussim concitare aut sedare, explicanda sunt? Simili ratione, non copia sanguinis in cor influens varios ejus adfectus, sed mutata ejus tensio ex reliquarum partium tensione mutata, satis verisimiliter explicat. Postremo, quo propius ad rem accedam, ventriculus, pulmones, et cor, cum cerebro seu sensorio communi, praecipue spasmodicis aliarum partium affectibus in morbis nervosis, praeter ceteris hysteria, opportuna sunt. Unde, quod has partes hysteria adeo late infestet, verisimilior hac ratio nulla reddi potest.

DUAE partes restant adhuc quae ad hunc morbum faciendum conferunt; genitalia virorum et mulierum. De quibus, cum pauca locutus fuero, hanc doctrinam concludam. Ea, mobilis tensionis ipsa, mobilem in primum alimenti canalem turbant. Quorum

VIRILIA feminis vasa non tam feminis irritatione quam tensionis mobilitate noxae sunt. Quam opinionem, vocis sonum et mentis tonum veneris vis adficiens, verisimilem sane reddit.

GENITALIA muliebria, partum concipiendo, in utero gerendo, in lucem edendo, et lac praebendo, tensione mirum in modum variantia, per hanc tensionis varietatem, nullo negotio

gotio explicabilia, ad nullam intus nascentis materiae noxam cum ulla veri specie referenda sunt. Quorum vasa adeo varie, modo laxiora, modo tensiora, ut multum adficientur, adfecta reliqui corporis et ante omnia stomachi et intestinorum tensionem mutant, necesse est. Quo fit, non ut HOFFMANNUS opinatus est, per corruptum in utero aliquid, ut tot hysteriae species ab illa sint origine. Et licet hae conditiones, sic ut propono, noceant, non tamen contrarius sterilitatis habitus iisdem effectibus caret. Is enim, si nihil in veneris usu peccat, abundantiam sanguinis, ideoque nimiam tensionem, et inde orta mala, confert; si nimia venus est, eo ipso nomine, morbis, tum aliis tum hysteria, parientibus magis steriles periclitantur. Ergo conditiones liberos gignendi supra memoratae, non vi venerea, sed alia ratione agere credendae sunt. In primis vero uterus tensionis varietate quam menstrua dant varia mala parit. Id autem sanguinis percutis impetui deberi, is in viris, licet non certis circuitibus profusus, simile effectum trahit.

ERGO, ex supra dictis disci potest, tensionem corporis inter se partium certo modo libratam ad secundam valetudinem plurimum valere;

lere; eandem in una parte a naturae modo variantem reliquas male adficere, morbos nervosos, ac praecipue hypochondriacis, magis etiam hysteriam efficere, et pleraque hujus, superioribus opinionibus aptius, explicare. Quo facto, ad naturam hysteriae aut causam proximam anquirendam, deinceps accedam.

Causa Proxima.

HABITUS hysteriae opportunus laxis fibris constat. Quae laxitas fibris simplicibus contineatur, an in vi tonica debilitata, an etiam in utraque causa consistat, ambigitur; nisi quod laxas esse fibras extra controversiam est. Cumque, eo vitae tempore quo hysteria contingit, arteriae, prae reliquis vasis et praecipue venis distensiles, sanguinis impetui magis cedant *; ideo, ut hic in arteriis magis abundet, necesse est.

RURSUS, haec sanguinis arteriarum abundantia, ut idonea earum tensio, a vi contractili iis propria et sanguinis distendentis impetu inter se libratim pendet; ita, quia nimia est,

* Vid. Wintringham, Exper.

pro insolito stimulo agens, illam ipsam vim contractilem augebit, id est, irritabilitatem creabit. Quae porro irritabilitas totum corpus variae mobilitati opportunum reddet: Simili ratione ac machina hydraulica, cujus motus organici ex certo perfluentis humoris impetu et rotarum certo attritu inter se libratis pendent; si is impetus nimius est, superato, pro rata parte, rotarum attritu resistente, in nimios motus impellitur. Quinetiam, cum tensio tantopere ad stabiles corporis motus dandos valeat; ejus vel in toto corpore, vel etiam in parte, mutatio quaevis, illius mobilitatis praecipua occasio erit. Ergo natura hysteriae opportuna in mobilitate corporis motuum consistit.

JAM dictum est, mobilitatem ex irritabilitate nasci. Verum eadem ex sola irritabilitate, an etiam ex aucta sensibilitate, quatenus haec ad irritationem viam faciat, exoritur, incertior sum; nisi quod ad hanc quoque opinionem hysterica ingenia ducunt. Denique, eadem mobilitas ad ataxiam seu enormes aetheris nostri motus tendit. In ista ataxia iisve aetheris nervosi motibus enormibus, SYDENHAMUS, quod et nobis placet, omnia hysteriae et pleraque hypochondriasis collocavit,

collocavit; scilicet, ea ataxia est, ubi aether seu vis nervosa in alias partes nimio impetu aut copia, in alias nimis debiliter aut parce, dimittitur. Nimium aetheris impetum aut copiam, sanguinis in arteriis abundantis et auctae tensionis stimulus jam memoratus, efficit. Quod utique totam hysteriae proximam causam non attingit. Nam et deficientis impetus aut copiae causa quaerenda, restat. Ea est justae ac solitae tensionis stimulus imminutus aut subductus; scilicet resolutio. Quod, ne explicatu difficilius videatur, uno aut altero exemplo illustrabo. Quoties et quacunque ex causa animus deficit, in vitae organa, et, ut videtur, in totum corpus, diduci aether nervosus cessat: Idemve sine lege in corporis reliqua diducitur, ut convulsionες docent. Quod utique inter alias causas ex resolutione seu deficiente stimulo nasci, animae inter sanguinem detrahendum tot defectiones ostendunt. Item tremores aut motus spasmodici, consueto fulcro alicui parti aut membro subducto, oriuntur. Itaque, si quis poplitis spasmodici contractioni assuevit, eam, relaxato musculo, fieri meminerit: Qua, pede in inum lectum aut pavementum impresso, protinus libratur. Multa praeterea exempla

exempla ejusdem rei doctrina de tensione, quam fufius nobis illustris nofter praeceptor CULLENUS faepius jam tradidit, exponit.

CUM igitur opportunus hysteriae habitus in mobilitate, ipse morbus in ataxia, et haec rurfus in tensione varie five aucta five imminuta, conflent; et ea ipfa tensio, in mufculis, in vasis fanguiferis, in nervorum chordis, admodum variet, ut cujufvis partis tensio major aut minor reddita totius corporis tensionem majorem aut minorem reddat; poftremo, cum maxima fic effecta leviffimis quae videntur momentis oriantur, quare morbus tam longe lateque motus nervofos et totum corpus afficiat, haud obfcura caufa effe potest.

Ratio Medendi.

AD curationem duo agi requiruntur; primum, ut accessio prorfus tollatur; deinde, ne redeat caveatur.

HORUM primum plerumque minus aliquando perquam neceffarium est. Nam licet, ut ante dictum est, hic morbus, utut diraturbarum facie fit, plerumque terroris quam periculi plus prae fe ferat; tamen est, quan-

do vis accessionis non periculum solum sed et mortem quoque adfert; scilicet, si epilepticae aut apoplecticae convulsiones insuper adduntur. Alia causa accedit quare ipsa accessio non negligatur; quia neglecta magnam saepe tabem naturae nervosae imprimit; ut ideo futurae accessiones, tum graviiores, tum frequentiores, tum diuturniores, eoque ancipitis magis eventus, reddantur.

VERUM in eo quod posterius agendum dixi magna curationis cardo vertitur. Siquidem frustra praesentia levas, nisi mali corpori inhaerentis quasi radicem revellas, et renascendi potestatem tollas.

UT ad primam eorum quae agenda sunt partem redeam; ne sine consilio agere, et positam causam proximam, morbi motuum explicatricem, in iis motibus medendo parum respicere videar, et in illa parte rationalis, in hac empiricus esse, et parum mihi constare, existimer; medendi rationalia consilia proponam, et medicamenta his et naturae morbi accommodata, ratione usum saltem juvante, anquiram. Quoniam igitur omnes motus hystericos cum ataxia aut sine ordine esse, scilicet vel nimios vel deficientes, in pariter justo aut majoribus aut minoribus aetheris

aetheris nervosi oscillationibus constare statui; manifestum est, ad eas oscillationes nimis debiles roborandas, nimis validas, nempe spasmodicas, consopandas, mixta stimulantium et antispasmodicorum, aut his certe similiter agentium, opere opus esse. Ergo, in prima parte,

UNUM sed mixtum medendi consilium ad animum accurrit; ut aetheris seu sensorii vim nimis imminutam attollam, auctam nimis componam.

CUI consilio sanguinis detractio, calor, et frigus, hoc lavationis ille balnei forma adhibita, acria quaedam summo corpori, aut naribus admota aut in alvum immissa, respondent; quippe quae vel stimulent vel spasmodice aut simili aliqua ratione agant, vel utrumque simul id effectum praestent.

QUOD ad sanguinis detractorem attinet, ea in pleno habitu et accessione premente, ne sanguis in certas partes cum periculo ruat, utile est remedium. Eadem saepius repetita, abundantiam novam sanguinis creando, ideoque mobilitatem augendo, etiam in pleno habitu nocet; in inopia vero sanguinis perniciosi esse potest. Non igitur, nisi cum cautione magna,

magna, quam medici saepe negligunt, secunda vena videtur *.

Ad animae defectiones aut saltem coma tollendas, e stimulantibus, quae sensus excitent et oscillationes aethereas cessantes in varia corporis restituant, primum calor memorandus est. Ejus forma optima est pedum et crurum balneum. Quod saepius alias utilissimum, WHYTTIUS, nuper Praeceptor noster, in insigniore pleno habitu inutile † passus est, CULLENUS periculosum testatur ‡; quippe quod, in tali habitu sanguinem rarificiando et stimulo stimulum addendo, causam morbi recta vi intendat. Idem in resolutionibus habitibus, in sanguinis magis inopibus, et ubi tensio inaequalis subest, nec morbus ab exagitantibus animi perturbationibus subito et evidenter, sed causis obscurioribus, ortus est, maxime etiam morbo cum extremorum frigore jam accedente, ob id ipsum quod stimulo languentes motus suscitatur, non prodesse non potest. Quin et, saeviente et vigente in iisdem habitibus accessione, non solum pedum ac crurum, sed et femorum et inferioris

* Cul. Prael. clin. 1765.

† On nervous disorders.

‡ Prael. relat.

ventris, balneum tensionem toto summo corpore deficientem resuscitat; ideoque, tanto stimulo admoto, illam omnibus partibus restituit.

VALIDUM quoque remedium, ad accessionis vim infringendam, frigida aqua parti affusa, sed incertiore effectu, est. Nam, ubi motus multum languent, periculum est, ne in parte cui adspargitur eos extinguat, et vim nerveam ultro cessantem in partes diduci etiam amplius prohibeat. Cujus rei ratio haud obscura est. Nam omne frigus quod absolutum est, sua natura oscillationes aethereas sedat. Quod si idem saepe potentissime easdem stimulare, et semper ubi aliquantum vigent, reperitur; id facit, quia elasticae oscillationes e summo corpore repulsae propria natura in potestatem nocentem reagunt, vim vi repellunt, et sic excitatae vigorem agendi acquirunt.

IN aliis, ubi oscillationes et vis cerebri languidae non reagunt, frigori prorsus proprium est, languorem addere et perniciem inferre. Itaque JOANNES FLOYERUS eques et medicus, qui nuper in Anglia floruit, in libro quam de frigidae lavationis commodis composuit, cum eam plerisque corporibus prodesse commemorasset, tamen perquam imbecillos ab ejus usu noxio dissuasit. Aqua frigida vultui aut manibus

bus hyftericarum adfperfa, ultro acceffionem validius impulit, aliis prohibuit, aliis, pro-
vecta ufque ad coma acceffione, citius falutem reduxit. Quae ideo, cum cerebri vi accommo-
dari nequeat, vel rejicienda eft, vel a fagace medico tractanda.

MEDICAMENTA quae naribus admoventur, quia et manifefto ftimulant, neque omnia ftimulantia respondent, fimul fpafmos refol-
vunt; praeter ftimulantem, etiam antifpaf-
modicam vim poffidere videntur. Certe, olfaci-
endi organo applicata, fuum affectum cito toti corpori diftribuunt. E quibus utique alkali volatile evidenter et purius ftimulat. Sed reli-
qua, fcilicet qualia pluma aut corium ambu-
fta et fimilia quaedam funt, mixtam proprie-
tatem, partim alkali volatilis, maxime olei empyreumatici, habent. Quod ftimuletne, an antifpafmodice, an etiam fimiliter alias agat, non audeo dijudicare. Verum omnia in primis valent ad acceffionem depellendam. His quoque confimilia funt varia olea foffilia; quorum praecipuum oleum fuccini eft. Quod ubi purum eft, et non, ut in noftris officinis vulgo venale proftat, maxima ex parte oleo terebinthinae, prorfus ad noftrum propositum inefficace corruptum, five naribus admotum,
feu

seu potius, si ani sphincter non constrictus finit, in eum immissum, peculiariter et potenter accessionem fugat.

Ad futuris accessionibus occurrendum, et morbum prorsus tollendum, triplex medendi ratio succurrit: Ut primum causae excitantes caveantur; deinde, distendens sanguinis abundantia minuatur; postremo, errantes nervosi motus corrigantur.

Hic autem non de omnibus speciebus verba fusius facturum sum; quippe quod orationis tenorem praerumperet, sed plethoricam seu propriam hysteriam, quae praecipue ad propositum pertinet, praecipue etiam tractaturus; reliquis, nisi quatenus communia cum ea quaedam habere, aut obiter illustranda videantur, abstinere. Certe omnia quae a pura hysteria natura paulo longius remota sunt, ea vel a nostro proposito aliena omnino sunt, vel, si occasio dabitur, seorsim tractanda. Nec gravior in scribente error esse potest, quam pro uno quae diversa aut plura sunt simul exequi, seque pariter et legentes conturbare. Sic enim,

---

Velut aegri somnia, vanae
Finguntur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae

Quod

Quod ad primum consilium attinet, id difficillimum effectum est: Siquidem cupiditates et appetitus, quae, sine summa sapientia, ab imbecillitate sexus quem hic morbus praeter caeteris petit aliena, regi bene nequeunt. Itaque, si qua libidini nimiae se addixerit, quales multae sunt; si qua irae impotentior est, et ii affectus et naturales iis et consuetudine aut disciplina mala conformati sunt, quis medicus, amicus, philosophus, tanto impetui finem statuatur? Quis naturam, disciplinam, consuetudinem, difficillima rerum superatu, et qualibet arce munitiora, frigidis verbis expugnet? Id sane medici supra vires est. Cujus est, depulsis quantum maxime potuerit istis, aut si quae causae vitatu faciliores sunt, secundo protinus consilio uti, et adversus causarum earundem vim aegrotantes defendere.

ERGO sanguinis distendens abundantia, quae opportunas hysteriae reddit, minuenda est. Ad quod faciendum, nihil promptius ad animum adcurrit quam sanguinis detractio; quae, ubi plenus habitus periculum minatur, necessaria est. Eadem adeo tamen non futurae abundantiae occurrit, ut e contrario augeat. Itaque, cum unaquaeque detractio novam abundantiam creet, quantum assidua detractio

detractio eam et inde pendentem morbum auctura sit, fatis est apertum. Et quoniam sanguinis missio sola morbum facere, vel, si multum immodica erat, corpus exhaurire, quae altera morbi origo est, supra monstrabatur, ea, nisi in extrema necessitate ad habitum attenuandum, ne adhibeatur. Ergo altero utendum erit auxilio.

Id tenuis victus et exercitatio est, quae ad habitum attenuandum ante omnia possunt. Quod et experientia et causarum morbi ratio confirmat; quippe enim nihil magis hysteriam inferre, quam uberior laute viventium victus periclitatur. Quae quidem res plerorumque medicorum erroris me admonet, qui certam hysteriae formam tenui victu laedi videntes, et parum inter quamvis hysteriae speciem et hypochondriasis distinguentes, ideo eum victum omni hysteriae nocere, crediderunt.

PRODEST sane, et utilissimus est cuivis hysteriae, tenuis victus. Sed ea species cui is parum accommodatur, non est hysteria omnino. Hysteria fuit, nunc in hypochondriasis specierum unam, post longam moram jamque tempus hysteriae dicatum excedens, mutata, et cui deinde plenioris cibi tensio, ut cuilibet hypochondriasi,

chondriasi, requiritur. Porro, victus acescens, qui hypochondriacis veneno est, feliciter saepe hysteriam tollit. Verum, licet hoc praeceptum prope perpetuum sit, tamen, ut in omni alia, ita in hac re, omnis subita mutatio nocet. Carni enim et vino assuetis subito in tenuem aut acescentem victus mutatus, hysteriam ultro facit; cui exceptioni adjiciendum est, quo propius ad tempus hypochondriasis hysteria accedit, cum eo plus hujus morbi periculum sit, eo plus cibis et potionibus, pro rata parte plenioribus, esse indulgendum. Praeterque hoc, ubi morbus a corpore humoribus exhausto fuit, plenior victus consueto hysteriam summovet *.

EXERCITATIO vero, cui plurimum in omnibus luxuriosorum et quietiorum morbis confido, hic quoque pro utilissimo remedio habenda est. Cujus utique modus viribus et sensibilitati periclitantium est accommodandus; cujus rei rationem, praeterquam quod communis plerisque morbis est, in hac speciatim postea monstrabo.

JAMQUE ad tertium consilium perventum est, scilicet, ut errantes nervosi motus corrigantur. Hoc in duas partes porro se diducit;

* Cull. praef.

cit; priorem, ut mobilitas tollatur; posteriorem, ut debitus tonus firmis restituatur.

HÆ duae partes esse idem, sed sine causa, creditae sunt. Certe aliud est tollere mobilitatem, seu auctam sensibilitatem et irritabilitatem, in oscillationibus nervosis nimis per nervos, cerebrum, et musculos, qua ea inter se pervia sunt, citatis consistentes; aliud easdem oscillationes ita in musculos derivare, ut illic manentes tensionem parti impertiant, et vi quadam illi simili quae in mechanica tensione constant agant. Quae vis insita est, et licet a cerebri vi pendeat, tamen aliquandiu sine ea superstes esse potest *. Porro, remedia quae mobilitatem recta imminuunt in ipsum aethera nervosum, intactis firmis, quasi passive agere; contra, quae eandem imminuunt, vim tonicam augendo, in extremos nervos ita affectos, ut aethera afficiant, vim aliquam activam exercere videntur.

PRIORI parti certa animi affectuum administratio et frigus admotum respondent.

NIHIL magis mobilitatem infert quam animi affectionum impetus. Aliarum vis eandem

* Vid. G. R. Brown, disput. de calore anim. p. 27. et 28.; et Cull. de tensione et de vi insita.

dem repressam sedat. Ergo, ut priores cavendae sunt, quod in primo consilio jam ante, ut et qua ratione fieri debeat, monstratum; ita posteriores quaerendae. Quod utique illo haud facilius est. Verum, ex omnibus reprimentibus affectionibus, metus maxime efficax reperitur. Cujus utique opus est ambiguum; cum aliquando etiam irritabilitatem et forsan sensibilitatem augendo, haud dubie mobilitatem igitur augeat. Itaque, metu injecto, alii ab actione reprimuntur; alii excitati ad repellendum periculum aut noxam ultro ruunt. Quin et diversus ejusdem modus pariter diverse in iisdem hominibus agit; sic timidi ante praelium commissum metu torpescunt; in extremum periculum et actionis necessitatem devoluti, atque injecto terrore efferati, supra fidem resistunt. Ergo, cum hoc remedium effectui adeo difficile accommodetur, raro in medentis manu erit id ad sententiam adhibere. Idem, ubi casu fit, et effectui aptum, cum adversus alios morbos tum hysteriam potentissimum reperitur. Sed in re praesente, praeter modum metus, ita mora requiritur. Siquidem subitus metus, inter alias animi perturbationes, haud levis hysteriae causa excitans nota est; paulatim autem adveniens et aliquantum

quantum temporis permanens, ut hypochondriacum facit, ita valide hysteriam repellit. Igitur, proximo civili bello quod pro exule Principe gestum est, alterarum partium hystericarum urgente metu a morbo liberae permanserunt. Pari ratione, doloris aut luctus diuturnioris vis easdem afficit. Ita calamitas domestica, cujus primus ictus paulo patientius tolerata sit, sed diutius animum deinde represserit, hystericis saluti fuit. Sed et haec quoque hypochondriasis causa est.

PORRO, frigus ad corpus adspirans, et eam tensionem quae mobilitati resistendae aptatur addens, ad morbo occurrendum plurimum valet. Frigus, ut alia ita nostra firma, aliqua ex parte densat. Cujus utique temperies cum altius in corpus non descendat; ideo, id latius densando, multum proficere nequit. Potest leviter fibras simplices in summa cute sic firmare, sed neque quae inferiores sunt, neque vivas hac actione juvare. Ejusdem stimulum haud paulo esse efficaciorum, manuum nivi immerfarum prius rubedo, deinde calor, sanguinem excitari significans, ostendit. Ejusdem proprietatis et alia nec pauca documento sunt. Is igitur stimulus vim tonicam augere, ideoque mobilitatem

tem delere videtur; cumque idem fibris intra ejus actionem jacentibus contractilitatem addat, haec ad totum corpus pervenire et totum sic roborari potest. Sed quatenus pro tonico agit frigus, alius loci est, ad quem mox pervenietur. Verum etiam verisimile est, vim seu oscillationes aethereas recta per frigus quoque imminui. Dubium enim non est, quin certo modo eas non solum imminuat sed prorsus delet. Sed sola quaestio est, isne frigoris modus, qui medicinae causa adhibetur, aliqua etiam ex parte idem faciat. Hoc sine controversia est, hysteriam propriam, scilicet ab hac mobilitate pendentem, in frigidis rarius quam calidis regionibus incidere. Sed illud ipsum coeli frigus, ubi, ut in Britannia, rarior morbus est, non tantum est ut pro stimulo agat. Agit igitur, si recte judico, morando et mobilitatem recta imminuendo. Utut hoc se habeat, aer frigidus haud futile hysteriae est remedium. Cum idem lavationis frigidae forma eodem consilio adhibetur, CULLENUS aliquot horarum in aqua moram suadet. Qui praeterea incredibile tempus, quo PEAUMIUS quidam permanendum in frigida praecipit, nempe viginti horas, licet neque credere neque

neque negare tantum miraculum publice et in magnis urbibus factum, possit; experiendum, aliqua ex parte in hysteriae curatione, ipse propriae opinioni addit *.

UT ad novissimi consilii, errantes nervosos motus corrigendi, alteram et novissimam partem procedam, et quibus remediis amissus firmis tonus restituti debeat exponam: Ea ad tria capita, scilicet metallorum, salium, et plantarum, quae tonicae vulgo dicuntur, redeunt. Quae medicamenta diversis inter se proprietatibus sunt. Ideoque hic monendum, licet hactenus consilia et rationes et nostrae satis usui concordent, et exempli ergo mobilitatem tolerantia eam proprietatem recta possideant; tamen tonica, de quibus nunc acturus sum, licet omnia fere hoc nomen sortita sint, et ad tonum restituendum omnia quodammodo pertineant; tamen alia aliter agere, et ut nonnulla protinus aut proprie, ita quaedam paulo diversa aut ignota vi, sed eventu tonum corrigere. Profecto ars nostra praeclara ad divinam scientiam accederet, si tam corporum nostrorum, quam remediorum, ratio ita explorata esset, ut cognita haec in pariter cognitum illorum statum

* Cull. prael.

tum agerent; neque unquam ad divisiones empiricas, quas caeca consuetudo et experimentorum incerta fides regat, decurrendum esset, sed luculentis animi consiliis utendi copia fieret. Quae felicitas, si minus nobis contigit, non sequitur rationalem hanc viam, quatenus nota est, non esse sequendam, et experimentis nulla rationis luce illustratis, et hoc ipso nomine suos saepe imitatores fallentibus, insistendum. Sane coelestis aerae particula animo humano ratio non frustra Divinitus insita est. Cujus exercitatio, modo ne abutamur caveatur, artium inventrix et fuit semper et futura est. Quod si non omnibus, si perpaucis datum est, utilia vitae invenire; tamen plurium labor non frustra est, ubi unus aut alter voti compos metam optatam contingit. Sic enim caeteri qui investigabant, ii ipsi qui nihil investigandum, quasi natura incomprehensibilis esset, contendunt, et genus adeo humanum, inventi fructum capiunt. Ac, ne ad eos quidem qui non id quod anquirunt semper reperiunt, non aliquid commodi pervenit, siquidem mentis cultura, licet nova non adsequatur, nota certiora reddit et vitae usibus magis accommodat. Quod dictum ut
ad

ad artem et propositum nostrum deducam, magna mihi copia dicendi est qui medici rationalem disciplinam colendo ipsa experimenta in clariore lucis monumento posuerint; cum ab antiquis empyricis, qui nihil arti, nisi quod aliunde acceperant, addiderunt, ad praesentes praestigiatores nihil, nisi caeco casu, idque et rarum et temerarium et vel damnosum vel inutile, donec rationaliter ab aliis viris excoleretur, repertum sit; nisi ea res longius me ab incepto raperet. Hoc solum condiscipulorum meorum causa dixisse ero contentus; quoniam maximus vir CULLENUS, eadem via de qua loquor, omnes medicinae partes per aliquot annos superiores cum summo successu et excoluit, et nunc etiam vel maxime excolit; simul reliqui florentis academiae Doctores, pro virili parte et summo bono publico, concordibus animis, et fama perenni digni, propositum exemplum egregia quisque ratione certatim sequuntur, praesentia bona studiosis arripienda esse, et quantum quisque ingenio eniti potuerit, in commoda humana olim convertenda. Atque utinam vel valetudo, vel ingenium quibus infirmis utor, vel etiam tempus me finiret, partes hujus morbi scitu dignissimi quas jam percurri recudere, aut eam quae re-

stat omnium difficillimam accuratius exponere, ut tandem viro de quo retuli, et cujus a praelectionibus optimam partem hujus operis accepi, id dignum in lucem prodiret. Verum imprimis doleo, quod quo tempore summus me pensī labor et maxima perficiendi cupiditas incessit, partim serum scribendi consilium, partim longitudo in quam jam antelapsus sum, ideoque temporis exiguitas, ejus rei copiam mihi praeripuerunt; quem per digna atque indigna festinantem praelum vacuum, impressor importunus, operae latrantes, dies publicandi instans, qui per academiae leges necessario est servandus, denique omnia ad finem omni hora revocant. Quod ut, qua datur, facere coner, et de medicamentis tonicis dictis loquar;

METALLICA, quae primum materiem dividens memoravi, praeter ferrea, stannum, plumbum, et cuprum, nulla usurpantur.

FERREA variis formis sed eodem forsitan opere parata sunt. Ea ab exquisita et propria hysteria aliena aut incerta reperiuntur. Saltem, si adhibenda videbuntur, neque magna copia neque saepius data conveniunt. Eadem chlorotice hystericis magna copia data conveniunt.

STANNUM

STANNUM in epilepsia et hysteria magno usui esse, chemici olim praedictarunt. Qui cum nusquam mihi nunc in usu esse reperitur, omittendus de ea sermo est.

PLUMBUM varie paratum et adstringere et tonicum esse notum est, et mobilitatem usque adeo imminuit, ut narcoticum nominatum sit. Cujus in epilepsia et hysteria usus, ignotus adhuc, inquirendus videtur.

CUPRUM, quod multo saepius adhibetur, difficile administratur; quia vel minima copia intus accepta ventriculum stimulat; qui stimulus, quo minus tantum ejus assumatur, quantum vim tonicam edat, adsolet prohibere.

SALINA tonica sunt acida, alkalina, et neutra, nunquam sola, sed cum metallis composita, usurpata. Quorum ad usum quod in nervosis morbis attinet, ex cupro metallo confectam formam VAN SWEITENIUS vidit, quae epilepticis sine ventriculi irritatione prodesset. Qualis vero ea esset, neque eum nec nos novisse eo magis dolendum est, quod talis cupri forma multum desideratur. Verum ejus sic naturam explicamus: Metallica tanto magis actuosa sunt, quanto plus rerum salinarum cum iis conjunctum est; salibus simplicibus cum iis conjunctis potentiora quam neutris sunt. CULLENUS neutrum cum cupro con-

conjunctum, et potissimum ammoniacum quod reliquis neutris illud melius dissolvit, vario cum successu ita adhibuit, ut, de effectu medicinae certior fieri sperans, eam experiri non desistat.

PLANTAE tonicae, quas ordine proximas adnotavi, adstringentia et antispasmodica sunt; post quae exercitationem memorabo.

ADSTRINGENTIA simplicia ancipite actione sunt; incertumque est, firmorum contractionem, atque ita tensionem augeant, an corporis mobilitatem imminuant. Forsitan utraque ratione agunt. Utut hoc sit, dubium non est quin adstringentia hysteriis aliquando, saepius epilepticis, profuerint. E quibus viscus quernus multis laudibus, nec sine superstitione, elatus est. Is epilepsiae tamen haud paulo, quam hysteriae, accommodatior est; huic autem, nisi cum epilepsia conjunctae, CULLENUS noster vix respondere vidit. Cujus tamen, ut et multorum aliorum remediorum usus, ideo nobis obscurior est, quia ad agendum quam nostra patientia facile ferat plus temporis requirunt, et majori copia, quam pro nostra consuetudine, danda sunt.

QUIBUS utique haud paulo utiliora sunt adstringentia amara, siquidem in ipsum recta ventriculum

ventriculum agunt. Neque, quin tonica sint, dubitandi locus erit. Verum haec ipsa eorum actio ventriculum adficiens, ut iis speciebus quae in canali alimentario sedent, imprimis usui est; ita, an hysteriae propriae pariter respondeat, incertum est. Certe, si ei profutura est tonica horum medicamentorum actio, magna copia danda sunt; aliter, eorum effecta latius ad corpus perventura, vix est sperandum. Idem in hypochondriaca specie, quae hysterica dicitur, summam opem adfert. Nuper, pro amaris et adstringentibus seorsim adhibitis, utrorumque virtus in uno medicamento conjuncta adhibetur. Id cortex Peruvianus est adversus febres intermittentes certissimum auxilium. Idem epilepticis prodest, dummodo duas conditiones, sine quibus inutilis prorsus est, servemus, et protinus ante accessionem et magna copia demus. Verum, ut id in epilepsia aliquando fieri potest, scilicet ubi illius circuitus certi sunt; ita raro in hysteria, quae raro certos circuitus servat, fructum ejus percipimus.

AROMATICA praesentes spasmos, quales illi canalis alimentarii sunt, potenter et utiliter componunt. An vero futuris etiam occurrant, CULLENUS noster addubitat. Ea proxime ad
anti-

antispasmodicorum naturam accedunt; de quibus deinceps loquar.

ANTISPASMODICA duplici virtute, stimulatrice et sedatrice, praedita sunt. Quam utramque, et seorsim et in his medicamentis conjunctam, idem vir, cujus toties opiniones huic disputationi accommodavi, fusius et elegantius explicavit. Quam explicationem huc inferere, longitudo operis et praesens festinatio prohibent. Neque amplius addo, quam antispasmodicorum effecta tonica esse habenda. Eorum potentissima sunt camphora et moschus. E quibus camphorae exiguum datum nihil agit; multum, cum periculo datur. CULLENUS ejus grana xx vel xxx, saepe per complures dies continuos, drachmas dimidias quotidie, sine fructu dedit; cum duo scrupuli tamen vitam in periculum adducant. Anceps igitur id remedium est, cujus virtus medicatrix ad venenatricem adeo est vicina. Perpauci sane sunt ita sive felices sive audaces, ut ejus usum experiantur.

MOSCHUS magna copia datus neutiquam id periculi habet; cujus tamen virtutem, ut ut efficacem, pauci in precioso medicamento experiuntur.

OMNI-

OMNIBUS vero antispasmodicis commune est, ut, nisi in ipsa accessione aut quam proxime eam dentur, valide non agant. Cujus ratio in promptu est; scilicet eorum non diuturna effecta sunt. Alia ratio haec est; virtus stimulans, quam maxime cupimus, non solum brevis est, sed jam exacta, sedantem et irritantem effectum, testante CULLENO, relinquit. Quam rem opium, antispasmodicorum potentissimum, luculenter illustrat. Cujus usus in hysteria multum controvertitur. Neque dubium tamen est, quin adversus omnes praesentes et fixos spasmos, sive ii in canali alimentario, ut cholici, sive in musculis, ut tetanum facientes, sedent, admodum sit efficax: An vero adversus accessiones spasmodicas subinde repetentes longas et mobiles, quales hystericae canalis alimentarii accessiones sunt, aut varias musculorum agitationes quae in convulsivis malis fiunt, pariter etiam valeat, in controversia quam dixi est. Profecto, ob rationem supra memoratam, quid adversus hysteriae accessiones valeat opium nescitur; quia incertus morbi reditus eam nobis copiam praeripere solet. Idem aliquo ab accessione intervallo datum nocere certum est. Constrictionem enim vasorum opium adi-

mit,

mit, et sanguini se expandendi copiam praebet. Quae sanguinis expansio, ipse plenus habitus, hysteriae origo, est. Firmorum vero constrictio adempta, ipsum mobilitatis huic morbo noxiae fundamentum, est. Ex quibus omnibus disci potest, quo modo praesentes spasmos opium tollat, et quo modo, ea actione sublata, corpus multo irritabilius relinquat.

AD supra dicta adtexendum est, inter tonica et antispasmodica exercitationem praecipuam esse. Ea paulatim firma roborat, sanguinem citat, et praecipue ad extrema vasa eum dirigit. Cujus tamen adversus nonnullas cautio quaedam est. Nam nonnullae adeo tenebrae, adeo irritabiles sunt, ut e levissimis momentis in gravissimas turbas, syncopen et similia mala, incidant. Huic casui exercitatio quam lenissima, omnibus diuturna, convenit. Variis autem exercitationis generibus gestationis genera anteponenda sunt. Rursusque ex his ipsis CULLENUS navigationem prae caeteris laudat.

FINITO tandem hoc opere, Praeceptoribus meis, quos per quatuor annos summa cum voluptate, et quantum in illis fuit, summo
etiam

etiam fructu audiui, traditae disciplinae mendendi gratias ago. CULLENO autem, cujus etiam ingeniosa praecepta per difficillimi morbi et multis scriptorum erroribus obscurati arduos tractus, quasi lux praelata, vestigia mihi rexerunt: Item GREGORIO, cujus observationes fidae, nec ab usu artis usquam deerantes, ad studiorum finem usque oculos meos converterunt: Summo utrique viro, literarumque et artium decori, tantorum beneficiorum memorem animum promitto.

F I N I S.

D. E. H. Y. E. R. I. A. 73

of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and
of the British Museum, London, England, and

BRITISH MUSEUM